

Umhverfisstofnun
Suðurlandsbraut 24
108 REYKJAVÍK

Reykjavík, 15. júní 2021
Tilvísun: 2021020097/25.24

Efni: Umsögn Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur um drög að Vatnaáætlun 2022-2027

Heilbrigðiseftirlit Reykjavíkur (HER) hefur tekið til umsagnar drög að Vatnaáætlun 2022-2027 og fylgigögn hennar, aðgerðaráætlun, umhverfisskýrslu og vöktunaráætlun. Umhverfisstofnun lagði tillöguna til kynningar með tölvubréfi þann 4. janúar 2021. HER hefur farið yfir gögnin og gerir eftirfarandi umsögn.

HER telur það mjög jákvætt og fagnar því að fram eru komin drög að vatnaáætlun fyrir Ísland sem ætlað er að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Mikil og góð vinna hefur farið fram við undirbúning að vatnaáætlun og mikilvægt að stefnumörkun og vinna í málaflokknum sé komin á þetta stig. Að mati HER þarf þó að skerpa á ákveðnum þáttum.

HER telur að fjalla þurfi betur og ítarlegar um grunnvatnshlot í vatnaáætlun. Neysluvatn fyrir stóran hluta þjóðarinnar er sótt í grunnvatn og þarf sjaldnast að meðhöndla það fyrir neyslu. Mikilvægi þess að vernda þau vatnshlot og aðrennslissvæði þeirra er því mikið. Þó ástand sé gott nú steðja margar hættur að grunnvatnshlotum s.s. á höfuðborgarsvæðinu þar sem aukin uppbygging og umsvif eru í og við þau og aðrennslissvæði. Þörf er á markvissri stefnu í að halda vatnsgæðum grunnvatnshlota óskertum. Þá gerir HER athugasemdir við skilgreiningu grunnvatnshlota á höfuðborgarsvæðinu en nú er stór hluti svæðisins flokkaður sem eitt stórt grunnvatnshlot sem kennt er við Straumsvík. Mikil og góð gögn liggja fyrir um grunnvatnsstrauma og vatnasvið á vatnsverndarsvæði höfuðborgarsvæðisins og telur HER að skipta þurfi svæðinu upp í samræmi við þau gögn og miða nafngift við þau heiti sem eru á svæðunum og nú eru notuð. Framkvæmdastjórn um vatnsvernd og heilbrigðiseftirlitin á höfuðborgarsvæðinu búa yfir mikilli þekkingu á svæðunum og ættu að koma að ákvörðun skiptingar. Þá er hægt að vinna markvisst með hvert vatnshlot fyrir sig en eins og nú er þarf að fara í vinnu við að skipta stóra Straumsvíkurvatnshlotinu upp ef vandamála verður vart á hluta að því. Þar sem það nær bæði yfir iðnaðar- og þéttbýlissvæði auk vatnsverndarsvæða er ljóst að mjög mismunandi áskoranir og aðstæður eru fyrir hendi innan þessa stóra svæðis. HER hvetur til þess að endurskoðun á skiptingu grunnvatnshlota fari fram og umfjöllun um þau bætt í vatnaáætlun svo unnt sé að vinna vel og faglega að verndun þeirra.

Að mati HER ætti að flokka yfirborðsvatn sem er að mestu eða öllu leyti í þéttbýli í sérflokk. Oft er um að ræða afrennslisvatn af þökum og plönnum sem rennur á yfirborði og því erfitt að gera sambærilegar kröfur og úti í náttúrunni. Tjörnin í Reykjavík er flokkuð sem stöðuvatn í vatnaáætlun en skv. kafla 2.1.1 um straum- og stöðuvötn er miðað við að vatnshlotin þurfi að vera meira en 0,5 km² að flatarmáli en flatarmál Tjarnarinnar er einungis 0.14 ferkílómetrar og fellur því ekki undir þá stærðarskilgreiningu. Rökin fyrir flokkun hennar sem stöðuvatn eru sögð vera vegna álags á vatnshlotið. HER telur að frekar ætti að flokka Tjörnina sem

Reykjavíkurborg

Heilbrigðiseftirlit Reykjavíkur

yfirborðsvatn í þéttbýli eða sem mikið breytt eða manngert vatnshlot. Vegna staðsetningar sinnar í miðju stærsta þéttbýliskjarna landsins hefur hún verið undir miklu álagi í meira en öld. Legið hefur fyrir í langan tíma að botnset hennar er mjög mengað og sýndu rannsóknir við flokkun hennar árið 2007 að svo var og forgangsefnasýnatökur 2019 staðfesta það einnig. Það að bæta vatnsgæði Tjarnarinnar er verðugt markmið og tekur HER heilshugar undir það en telur óraunhæft að unnt sé að ná Tjörnninni upp í gott efnafræðilegt ástand á 5 árum. Fullkomin hreinsun á botnseti væri mjög kostnaðarsöm aðgerð sem auk þess myndi eyða því lífríki sem þar er til staðar. Í kafla 3.4 í vatnaáætlun segir: " *Fresti til að ná umhverfismarkmiðum má veita tvisvar sinnum svo lengi sem ástand vatnshlotsins versnar ekki og þarf eitt þriggja eftirtalinnna atriða að eiga við: 1) ekki er hægt að bæta úr vegna tæknilegra ástæðna, 2) kostnaður yrði óhóflegur eða 3) fyrir hendi eru náttúrulegar aðstæður sem leiða til þess að innan tímamarka eru aðgerðir ekki framkvæmanlegar.* ". HER telur öll þessi þrjú atriði eiga við um Tjörnnina og að fyrirsjáanlegt sé að ekki sé unnt að ná henni í gott efnafræðilegt ástand þó fengnir séu tveir frestir. Auk uppsafnaðs fortíðarvanda er fyrirséð að álag á Tjörnnina mun aukast á næstu árum vegna þéttingar byggðar á vatnasviði hennar. Í ljósi framangreinds leggur HER til að Tjörnin verði tekin út af vöktunar- og aðgerðaráætlun og flokkun hennar sem stöðuvatns verði breytt. Eftir sem áður verður unnið að því að koma í veg fyrir mengun og bæta ástand hennar en innan raunhæfs tímaramma og kostnaðar, miðað við að um mikið breytt og manngert vatnshlot er að ræða.

HER vill benda á að sveitarfélög í landinu, heilbrigðisnefndir og vatnsveitur búa yfir mikilli þekkingu og reynslu sem snýr að vatnsgæðum og telur að betur hefði mátt nýta hana við vinnslu áætlunarinnar. Hvetur HER til þess að aukið samráð verði aukið við áframhaldandi vinnu við áætlunina.

Að lokum vill HER taka undir umsögn Heilbrigðisnefndar Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis um áætlunina.

Virðingarfyllt

f.h. Heilbrigðiseftirlits Reykjavíkur

Svava S. Steinarsdóttir
Heilbrigðisfulltrúi

Helgi Guðjónsson
Heilbrigðisfulltrúi